

חובת אשה להסתכן בניתוח קיסרי* הרב יצחק זילברשטיין

ראשי פרקים

- א. (שאלה) האם ניתן לכופ אשה לעבור ניתוח קיסרי כדי ללדת תינוק חולה?
- ב. הסתכנות אשה בניתוח קיסרי לצורך לידת תינוק בריא
- ג. הסתכנות אשה בניתוח קיסרי לצורך לידת תינוק חולה
- ד. סיכום להלכה

א. האם ניתן לכופ אשה לעבור ניתוח קיסרי כדי ללדת תינוק חולה?

שאלה:

עובר בשלב הריון מתקדם אובחן כסובל מתסמונת דאון, וכמו כן נמצא שהוא סובל ממום לבבי חמור וקשה. בשלב העוברי לא ניתן היה לקבוע בוודאות את כל ההיקף של המום הלבבי. ההמלצה הרפואית היתה לילד את העובר בניתוח קיסרי כדי להפחית את המאמץ שלו, ובכך למנוע נזק לבבי נוסף. ההורים סרבו לניתוח קיסרי, והודיעו שהם יסרבו לכל טיפול אגרסיבי בתינוק לכשיוולד. השאלות: א. עד כמה מחוייב הרופא לשכנע את ההורים להסכים לסיכון של ניתוח קיסרי במצב כזה?

ב. האם ניתן לכופ על האם ניתוח קיסרי כדי לשפר את מצבו של היילוד?
ג. כיצד לנהוג בתינוק לכשיוולד, אם ההורים אכן יעמדו בסירובם לבצע בדיקות וטיפולים מסובכים בתינוק?

ב. הסתכנות אשה בניתוח קיסרי לצורך לידת תינוק בריא

כתוב בספר שמירת שבת כהלכתה (פ"ו הערה ד) בשם הגרש"ז אוירבך זצ"ל:

אין אשה חייבת לעבור ניתוח ולהכניס עצמה לספק סכנה כדי להציל עובר. שהרי אין אדם חייב להכניס עצמו לספק סכנה, כדי להציל אחרים מסכנה, וכל שכן להצלת עובר.

לפי זה, כל שכן שאין אשה חייבת לעבור ניתוח, כדי להציל עובר הסובל ממום לבבי חמור וקשה. ויתכן שהוא טריפה וחייב אינם אלא חיי שעה.

הצעתי את הדברים לפני מו"ח הגאון רי"ש אלישיב שליט"א והעיר לי על כך:

לא תמיד יכולה אשה לסרב להנתח כדי להציל עובר. ואעפ"י שאין אדם חייב להכניס עצמו לספק סכנה כדי להציל אחרים מסכנה, להציל עובר מסכנה, משום שאשה שנשאת, נשתעבדה לבעלה ללדת ילדים, ואינה יכולה לסרב מלעבור את הסיכון שבהריון ולידה (למרות שאשה פטורה ממצות פריה ורביה, בגלל הסיכון שבהריון ולידה, כמבואר במשך חכמה, בראשית ט ז ד"ה פרו ורבו). הגע עצמך, אשה שאינה יכולה ללדת באופן טבעי כדרך כל הארץ, כי אם באמצעות ניתוחים קיסריים, האם תוכל לסרב להם, בגלל הסיכונים שבניתוחים? ודאי שהדעת נותנת, שכשם שהאשה חייבת להסתכן בעצם הלידה, כך חייבת להוסיף קצת בסכנה ולעבור ניתוחים קיסריים; וכך הוא בימינו דרך לידה, ואין בניתוח קיסרי מעשה חריג. ולכן כל עוד שלא מילאה את שעבודה לבעלה, חייבת היא להסתכן מעט ולהסכים לניתוח הקיסרי.²

ג. הסתכנות אשה בניתוח קיסרי לצורך לידת תינוק חולה

כל זאת כשיוולד ילד בריא, אבל בנידוננו כשספק אם העובר יחיה, יכולה האשה לטעון שאיננה חייבת להסתכן, כשקיים ספק שתתייגע לריק ושתלד לבהלה. דהרי שיטת המהרי"ט (בשו"ת סי' צט)

* שאלה זו נשלחה לרב זילברשטיין שליט"א ע"י הרב פרופ' אברהם שטינברג שליט"א בב' כסלו תשנ"ד, כהכנה לקראת הרצאה שנתבקש למסור בכנס בארה"ב בנושא זה.

² הערת העורך: ראה במאמרו של הרב אליהו בקשי-דורון שליט"א בספר זה – "האם מותר לאשה להסתכן ללדת ילדים", הדן בהרחבה בענין זה.

שאין אשה חייבת להמשיך הריון קשה הכרוך בצער חריג, וניתוח קיסרי לא פחות קשה מצער חריג. אמנם רבים חולקים על הדברים שבמהרי"ט, והאגרות-משה החליט שתלמיד טועה כתבם (אך מו"ח שליט"א טוען כנגדו שהכנה"ג בספרו הביא דברים אלו משמיה דהמהרי"ט), עכ"פ בענייננו – כשספק גדול אם העובר יישאר בחיים – מסתבר דכו"ע יודו למהרי"ט, דאין האשה חייבת להנתח כדי להקל על המאמץ של העובר.

ד. סיכום להלכה

א. מסתבר שעל הרופא לנסות לשכנע את ההורים שיסכימו לכך שהאם תעבור ניתוח קיסרי, למרות הסיכון המועט שבדבר, כיון שיש בזה משום הצלת נפש מישראל. ולמרות שהעובר סובל מתסמונת דאון, בכל זאת 'ישראל' הוא, וגם עליו נאמר (סנהדרין לו א): "כל המקיים נפש אחת מישראל – מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא". וכדאי לסבול בשביל מצוה זו.

ב. לא ניתן לכוף את האם שתסכים להנתח, כדי לשפר את מצב היילוד.

ג. כאשר התינוק יולד, אין להורים כל זכות למנוע בעדו כל טיפול שיאריך או ישפר את חייו, ואפילו כאשר הטיפולים אגרסיביים. ומצוה על בית דין שימנה אפוטרופוס, שידאג לכל צרכיו הרפואיים של התינוק ועל פיו ייעשה כל הדרוש לטובת הילד.